

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE ELAND

Den Haag, 27-10-2021

Burgemeester en wethouders van Den Haag,
AWB / bezwaar
Postbus 12 600
2500 DJ DEN HAAG
Digitaal m.b.v. DigiD: www.denhaag.nl/bezwaar

Betreft: bezwaar omgevingsvergunning om 43 bomen te kappen langs het tracé van tramlijn 16Z
Producties: 4

Geacht College,

Het Bewonersoverleg Duinoord, de Bewonersorganisatie Zeeheldenkwartier, het Wijkoverleg Zorgvliet, Stichting SOS Den Haag en de Bomenstichting Den Haag hebben kennis genomen van de omgevingsvergunning voor het kappen van 43 bomen (stamomtrekken 34-183 cm), staande in de openbare ruimte langs het traject van tramlijn 16Z (op een deel van de Laan van Meerdervoort, Waldeck Pymontkade en Vondelstraat).

De kap is – volgens de vergunning - nodig voor het gereed maken van het spoornetwerk van het traject tramlijn 16 Zeeheldenkwartier, het aanleggen van fietspaden en het vervangen van het riool.

Hierbij maken genoemde organisaties tijdig bezwaar tegen dit besluit, d.d. 17-09-2021, met kenmerk 202113998/8049022 (productie 01).

Onze organisaties juichen een adequaat openbaar vervoer toe, maar stellen vraagtekens bij de aanschaf van trams, die bredere en zwaardere zijn dan die in Rotterdam, onderdeel van dezelfde openbaar vervoersregio. De consequenties van deze beslissing zijn dat het bestaand spoor geschikt gemaakt moet worden voor die bredere en zwaardere –zelfs topzware– trams. Een enorm kostbare operatie bovendien die niet alleen leidt tot afsluitingen en opbrekingen, maar ook tot de kap van honderden bomen in de hele stad (alleen al bij de trajecten van 16S en 16Z gaat het om 108 bomen). Straatprofielen moeten herschikt worden, bovenleiding verplaatst en na aanleg regent het klachten over piepende wielen, gebonk in de ondergrond en schade aan gebouwen. Maar het is precies deze perceptie bij de burgerij dat alle rapporten ten spijt, het college en de HTM blijven beweren dat de (vaak meer dan 100 jaar) oude huizen en de imposante bomen niet in gevaar worden gebracht door deze vervanging van het spoor.

Niet alleen het geliefde, **rijksbeschermd stadsgezicht** maar ook de **Stedelijke Groene Hoofdstructuur** worden onherstelbaar aangetast, zodat niet alleen ons als huidige bewoners, maar ook onze jongeren in de toekomst een fraaie groene leefomgeving wordt ontnomen!

De **topeisen** hadden in 2018 (RIS300911) al getoetst moeten worden aan de Bomen Effect Analyse (BEA), opdat duidelijk zou zijn hoeveel bomen er zouden sneuvelen bij smallere of bredere trams, lichtere of zwaardere trams. De Bomenstichting Den Haag heeft bij de behandeling in de Commissie Leefomgeving (december 2018) ingesproken om deze en andere topeisen (hoge graad van burgerparticipatie en innovatie) toe te voegen (producties 2 en 3). Helaas hebben de wethouder en de gemeenteraad het nut hiervan niet ingezien.

De gemeente heeft de ecosysteemdiensten van bomen beschreven in de Nota Stadsbomen, 2021: “meer blad voor de stad en een toekomstbestendigheid van ons stadsbomennetwerk”. Doel is om 5% meer kroonvolume te realiseren in 2030 om o.a. hittestress en wateroverlast tegen te gaan en de luchtkwaliteit te verbeteren.

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE ELAND

Bij het uitkomen van het recente IPCC rapport zei Guterres (secretaris-generaal VN): *het is code rood voor de mensheid*. De alarmbellen klinken oorverdovend en het bewijs is onweerlegbaar. Alarmbellen klinken ook luid vanwege de biodiversiteitscrisis. Van de 20 biodiversiteitsdoelen voor 2020 is op maar 4 doelen voortgang geboekt.

Ook de gemeente Den Haag kan en moet haar verantwoordelijkheid hierin nemen. Maatregelen zijn noodzakelijk. In dit licht bezien is het **behoud van bomen, de Stedelijke Groene Hoofdstructuur en het Rijksbeschermd Stadsgezicht noodzakelijk**.

Na deze inleiding spitsen we ons bezwaar toe op de volgende aspecten:

Stikstof. Voor werkzaamheden als bedoeld voor tram 16 geldt een vrijstelling van een natuurvergunning per 1 juni 2021. Dit geldt tevens voor GWW-werkzaamheden (Aqua-Terra Eco-Effectscan- § 4.1, dd 20 juli 2021 - bijlage bij de aanvraag voor de kapvergunning).

Hoewel er een vrijstelling is, is natuurlijk wel de vraag hoe groot de bijdrage van stikstofdepositie is van deze werkzaamheden en alle andere werkzaamheden in Den Haag en omgeving (het gaat immers om een cumulatieve benadering). Nu er geen vergunning nodig is, volgt daaruit dat er ook niets gecontroleerd kan worden. Met dergelijke vrijstellingen neemt de natuurschade oncontroleerbaar toe terwijl de Wet natuurbescherming er toch is om de natuur te beschermen. Onduidelijk is nu of de instandhoudingsdoelen op grond van de Stikstofwet worden gehaald¹. Omdat er veel kritiek bestaat op de Stikstofwet geeft Aqua-Terra aan de gemeente de overweging mee om alsnog een stikstofdepositieberekening uit te voeren indien de nieuwe wetgeving komt te vervallen. In feite acht Aqua-Terra zo'n berekening noodzakelijk. Echter de gemeente heeft dit advies niet opgevolgd en zijn er bij de stukken geen stikstofberekeningen te vinden. Kortom, op basis van objectieve gegevens voor alle projecten binnen de reikwijdte van de vrijstelling kan niet worden uitgesloten dat er géén sprake is van significante gevolgen op een specifiek relevant Natura 2000-gebied.

Wij willen dan ook – alvorens een beslissing wordt genomen op dit bezwaar - een overzicht van de stikstofdeposities als gevolg van deze werkzaamheden en alle andere werkzaamheden in en om Den Haag om in ieder geval inzicht te krijgen van de ernst van de schade aan N2000-gebieden. En ook hoe de gemeente Den Haag de doelen van de Stikstofwet gaat halen; het gaat immers om een resultaatverplichting.

Stedelijke Groene Hoofdstructuur – Hoofdboomstructuur

De bomen aan de straten waar lijn 16S doorheen rijdt behoren tot de Hoofdboomstructuur (onderdeel van de Stedelijke Groene Hoofdstructuur): de Laan van Meerdervoort tot aan de Doornstraat. Uw gemeente heeft zich verplicht deze op eenduidige en herkenbare wijze duurzaam in stand te houden en waar mogelijk te versterken (RIS294705).

¹ In 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74% (Stikstofwet, 2021). Het zijn resultaatverplichtingen. Het Westduinpark (incl de Bosjes van Poot) & Wapendal en Meijndel & Berkheide zijn bekend met een overmaat aan stikstof.

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE ELAND

Beschermd Stadsgezichten

Duinoord² en Zorgvliet behoren bovendien tot de Rijksbeschermd stadsgezichten in Den Haag. Het Zeeheldenkwartier³ is een gemeentelijk beschermd stadsgezicht. Bomen in deze gebieden genieten dezelfde bescherming.

Met de aanwijzing als beschermd stadsgezicht heeft de gemeente een instrument om de cultuurhistorische waarde van een wijk of stadsdeel te beschermen. De openbare ruimte (inclusief de bomen en boomstructuren) maakt een onlosmakelijk onderdeel uit van het waardevolle stadsgezicht (Handboek Openbare Ruimte, RIS268741). Het geeft de stad zijn identiteit (Kadernota Openbare Ruimte, RIS249315). Ook hierin vinden wij argumenten om de bomen, als cultuurhistorische karakteristieken, te behouden en beschermen, ook voor toekomstige generaties. Het is vaststaand beleid.

We missen overigens een advies van de Welstandscommissie.

Nieuwe - bredere - tram ten koste van bomen

De breedte van de tram levert geen significant verschil voor parkeerplaatsen of bomen. Het verschil in extra ruimte aan weerszijden van een tram van 2,65 meter breed ten opzichte van een tram van 2,40 meter breed is 7,5 cm per zijde. Dit levert bij herinrichting geen significant verschil op in het aantal realiseerbare parkeerplaatsen of de groeiomstandigheden van bomen. Dit staat letterlijk in de Topeisen (RIS300911, 2018).

In de eerste plaats zetten we een kritische kanttekening bij de berekening. Het verschil in breedte tussen de oude en de nieuwe tram is 25 cm: dat is dus 12,5 cm en niet 7,5 cm per zijde.

De vraag is gerechtvaardigd met welke breedte er in het VO en DO uiteindelijk rekening is gehouden en of er meer of minder bomen gekapt moeten worden.

In de tweede plaats nam wethouder Van Asten het woord 'significant' al terug tijdens de bespreking van dit stuk in de Commissie Leefomgeving. Hij bedoelde 'geen wezenlijk verschil' (productie 3), maar hij heeft ondanks het verzoek van de Bomenstichting Den Haag nooit stukken toegestuurd waar dat 'wezenlijke verschil' op gebaseerd was.

Nu blijken er 43 bomen alleen al langs lijn 16Z te moeten verdwijnen omdat ze in de zogenaamde profielvrije ruimte van de nieuwe brede tram blijken te staan of op de plek waar een nieuw halte moet komen of waar de halten of bochten moeten worden aangepast. In de Vondelstraat is tevens de aanleg van het riool en de gehele herinrichting oorzaak van de kap. Daarnaast kunnen 21 bomen alleen blijven staan door (kostbare) maatregelen te nemen. Bij deze laatste groep hebben we overigens grote twijfels of het haalbaar is om ze te behouden. Immers bomen blijven groeien. Hoe toekomstbestendig kunnen de bomen blijven staan als er bredere lagevloer trams rijden? Is er over 10 jaar nog voldoende ruimte voor de bomen? Welke (kostbare) maatregelen zijn dan nog mogelijk?

Kortom de bewering in de Topeisen wordt gelogenstraft met de kapvergunning voor 43 bomen en de aanpassingen bij 21 bomen. Het is een significant verschil t.o.v. het totaal aantal bomen aan dit traject (148 bomen). De risico's voor bomen zijn groot.

Het gaat bovendien om bomen die bescherming genieten omdat ze deel uitmaken van de Hoofdboomstructuur en het (Rijks)beschermd stadsgezicht, zoals hierboven al betoogd.

Dit alles rechtvaardigt onze eis om m.b.v. de BEA te toetsen of de keuze voor smallere trams, niet alleen voor lijn 16 maar bijvoorbeeld ook voor 12, niet een veel gunstiger resultaat had opgeleverd, niet alleen

² Duinoord. Nadere typering van de te beschermen waarden. Het openbare gebied ondersteunt de ruimtelijke kwaliteit: de ruime profielen van straten en plantsoenen die dit gebied doorkruisen zijn markant. De relatie tussen water en groenaanleg is van bijzondere kwaliteit en is van belang in samenhang met de bijzondere waarde van de bebouwing. Typerend zijn: o.a. de groenvoorziening van de Afzanderijvaart, alsmede de groenaanleg van het Sweelinckplein (Toelichting aanwijzing Duinoord)

³ Zeeheldenkwartier. De wijk is van belang vanwege de bijzondere stedenbouwkundige, cultuur- en architectuurhistorische waarden. Typerend zijn o.a. de waarde van het Prins Hendrikplein als open plein in een verder sterk verdichte woonwijk. De doorbraak van de Vondelstraat als herinnering aan het uitbreidingsplan van Berlage met hoogwaardige architectuur.

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE EILAND

voor bomen en de ruimtelijke kwaliteit, maar ook financieel. De gemaakte keuze was niet voldoende onderbouwd en doordacht. De gemeenteraad heeft een essentieel besluit genomen zonder te beschikken over daartoe vereiste gegevens. De BEA dient ook getoetst te worden op het al dan niet laten liggen van het riool.

Wij verwachten dat u het met ons eens bent: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald.

Bomen Effect Analyse

Het doel van de Bomen Effect Analyse (BEA) is *inzicht geven in de kernvraag of de desbetreffende bomen binnen het project in de huidige verschijningsvorm en op de huidige standplaats duurzaam kunnen worden ingepast en welke projectaanpassingen, gerichte (beschermings)maatregelen en randvoorwaarden hiervoor noodzakelijk zijn. Hoe eerder de bomen betrokken worden in het planproces hoe meer kansen er zijn om ze te behouden.* De Richtlijn BEA is opgesteld door de Bomenstichting i.s.m. CROW.

Een bredere of smallere tram, het al dan niet verplaatsen van haltes, het al dan niet verleggen van de rails, het laten liggen van de riolering, het zijn enkele alternatieven die aan de BEA getoetst hadden moeten worden.

Dat dit niet gebeurd is, vinden we een groot bezwaar, omdat nu niet is aangetoond dat het kappen van de bomen niet anders kan (Coalitieakkoord).

Gezien het voorgaande, vinden we het cruciaal om deze alternatieven alsnog te toetsen aan de BEA.

Trillingen

“Een topeis, die extra aandacht verdient, zijn de trillingen en het geluid dat de tramvoertuigen veroorzaken. Geluidsoverlast of de kans op schade aan panden, moet uiteraard zo veel mogelijk worden voorkomen. De MRDH zal de HTM opdragen, om als topeis op te nemen dat het nieuwe voertuig aan de hoogst gangbare eisen moet voldoen om geluids- en trillingsoverlast te voorkomen. Hierbij zullen de (leer-)ervaringen met het gebruik van de Avenio worden betrokken”. Dit is de letterlijke tekst van de Topeis over trillingen (RIS300911, 2018).

Echter het Trillingsonderzoek Lijn16Z door DGMR (RIS308712 – bijlage 6) over de effecten van zettingen en van trillingen door de nieuwe zware en bredere lagevloertram op de huizen schiet – volgens deskundigen - te kort en de effecten ervan op bomen is in het geheel niet onderzocht. Dit is een ernstige omissie. Zonder deugdelijk en onweerlegbaar onderzoek en de daaruit voortvloeiende maatregelen mogen wat ons betreft de werkzaamheden niet starten

We beargumenteren dit mede met het voorzorgsprincipe⁴.

Participatieproces

Tijdens de bespreking van de Topeisen in de Commissie Leefomgeving heeft wethouder Van Asten toegezegd om belangenorganisaties uit te nodigen bij het vervolg van het traject (productie 3).

De bewonersorganisatie Duinoord is echter niet uitgenodigd voor deelname aan de denktank. De Bomenstichting Den Haag en Stichting SOS Den Haag zijn niet uitgenodigd voor deelname aan de denktank en de klankbordgroep. Een heel ernstige omissie, toezeggingen worden te makkelijk niet nagekomen.

Vleermuizen

In opdracht van de gemeente Den Haag heeft Aqua-Terra een Eco-effectscan uitgevoerd (20 juli 2021).

De onderzoekers stellen vast dat door de kap van de (31 – 34) gewone lindes aan de Vondelstraat (trekken veel insecten), het foerageergebied van vleermuizen zal worden aangetast. De kap in de Vondelstraat is een grootschalige ingreep, reden waarom onderzoekers hebben aanbevolen om nader onderzoek uit te voeren om negatieve effecten op mogelijk essentieel leefgebied van vleermuizen te kunnen uitsluiten.

⁴ als er een ingreep plaatsvindt of plaats gaat vinden waarvoor sterke aanwijzingen bestaan dat deze ernstige effecten heeft op het milieu, moeten maatregelen volgen ook al is er nog sprake van wetenschappelijke onzekerheid.

Dit nadere onderzoek hebben we niet terug kunnen vinden.

Onderzoekers hebben geadviseerd om de mogelijkheden verder te onderzoeken om een deel, of enkele van de volwassen gewone lindes aan de Vondelstraat, en de volwassen paardenkastjes aan de Waldeck Pymontkade te behouden.

Dit onderzoek ontbreekt eveneens. Vleermuizen zijn een beschermde soort en we vinden het onbegrijpelijk dat de gemeente de adviezen voor de lindes aan de Vondelstraat niet heeft opgevolgd.

De lindes aan de Vondelstraat mogen niet gekapt worden omdat negatieve effecten voor vleermuizen niet uitgesloten kunnen worden.

Vondelstraat

Ook maken wij bezwaar tegen de kap van de lindes aan de Vondelstraat. Ze zijn ca 50 jaar oud, ze zijn vitaal en hebben een hoge toekomstverwachting. Een groot deel staat niet op de huisaansluitingen. We verzoeken deze bomen daarom te behouden.

Mocht dat aantoonbaar niet mogelijk zijn dan verzoeken we ze te verplanten. Op de nieuwe en ruime standplaatsen kunnen deze lindes mooi uitgroeien en nog lang meegaan. Wij realiseren dat hierbij maatwerk nodig is, maar de bomen, hun waarden voor natuur, milieu en beleving zijn het waard. Het hiervoor genoemde onderzoek door Aqua Terra beschreef immers dat de aanwezige lindes in de Vondelstraat veel insecten trekken die als prooi kunnen dienen voor vleermuizen en vogels. Door de kap van de gewone lindes aan de Vondelstraat (trekken veel insecten), zal het foerageergebied van vleermuizen worden aangetast (p7).

Met nieuwe bomen in de Vondelstraat duurt het weer 50 jaar voordat de kronen even groot zijn als nu, wat niet alleen de vleermuizen, vogels maar ook bewoners én de stad op achterstand zet.

We maken ook bezwaar tegen de kap van de linde op de hoek van het Roma-Sinti-plein. Het gaat om boom nummer 130. Deze fraaie, vitale linde met hoge toekomstverwachting zou moeten wijken, omdat de inrit wordt verlegd.

In het VO noch tijdens de digitale presentatie is het verleggen van de inrit aan de orde gesteld, zodat het verwijderen van linde 130 buiten beeld is gebleven. Ook de Bewonersorganisatie Zeeheldenkwartier is hierover niet geïnformeerd.

De noodzaak van het verleggen van de inrit is niet toegelicht, laat staan onderbouwd. U weet, in de gemeente Den Haag gaat geen boom om tenzij het aantoonbaar niet anders kan. We stellen vast dat noodzaak van de kap van linde 130 ontbreekt. We verzoeken deze boom te laten staan. Het komt de kwaliteit en de beleving van het Roma-Sinti-plein ten goede.

Amendement

De gemeenteraad heeft een amendement aangenomen (J.3.A) waarbij de perrons aan de Waldeck Pymontkade tussen de Obrechtstraat en de Laan van Meerdervoort aan de binnenzijde van de sporen worden gesitueerd (productie 4). Volgens het VO van de Halte Obrechtstraat (6-07-2-21) kunnen 3 kastanjes niet gehandhaafd blijven. Het is niet duidelijk waarom deze 3 exemplaren gekapt moeten worden.

Wij zouden graag bevestigd zien dat in het Definitieve Ontwerp (DO) de bestaande kastanjes blijven staan. Dit komt tevens tegemoet aan het advies van de onderzoekers van Aqua-Terra om grote onderbrekingen zijn in de bomenrijen te 'dichten'.

De aantallen bomen

In het VO (02-02-2021) zijn de aantallen te kappen en te behouden bomen nauwelijks te achterhalen.

De Bomen Effect Analyse (BEA van 25-03-2021) is gebaseerd op het VO. De BEA wijst uit dat – op basis van het VO - er 43 bomen niet te handhaven zijn.

Vervolgens staat er in het raadsvoorstel (11-05-2021) dat er 55 bomen gekapt moeten worden.

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE ELAND

STICHTING
SOS
DEN HAAG

Tot slot staan er in de kapvergunning (17-09-2021) 43 bomen genoemd.

Wij stellen vraagtekens bij deze - telkens wisselende - aantallen. Het is ook nog maar de vraag hoeveel bomen er volgens het DO gekapt moeten worden. Ook om deze reden zouden wij graag het DO ontvangen.

Ontbreken van stukken

Wij beschikken niet over het DO, reden waarom we hebben verzocht om het DO van het gehele traject van 16Z op te sturen met dwarsprofielen, zowel met de huidige situatie als de nieuwe situatie.

Wij zouden ook graag de tekeningen van het VO van de huidige situatie en de toekomstige situatie in transparanten willen ontvangen met de bomen in onderscheidende kleuren.

Vanwege de nog ontbrekende stukken houden we het recht voor om dit bezwaarschrift eventueel aan te vullen met nieuwe punten.

Op grond van bovenstaande argumenten zijn wij van mening dat bij de toetsing van kapvergunning en de afweging van belangen van de criteria van de APV (art 2:88 lid 1: de natuur-, educatieve en milieuwaarden; en de belevings- en gebruikswaarden) de genoemde waarden onvoldoende tot hun recht zijn gekomen. Daarnaast hebben we beargumenteerd dat het vaststaande beleid om geen bomen te kappen tenzij het aantoonbaar niet anders kan, niet is gevolgd.

Daarom verzoeken wij u om de kapvergunning te vernietigen.

Wij dienen geen verzoek in bij de rechtbank voor een voorlopige voorziening omdat uw woordvoerder ons heeft toegezegd dat uw gemeente het advies van de bezwarencommissie zal afwachten voordat er gekapt gaat worden.

Hoogachtend,

G. Lucius - voorzitter
Bewonersoverleg Duinoord

L. van Noort – penningmeester
Bewonersoverleg Duinoord

G.A.M. Moerman - voorzitter
Bewonersorganisatie ZeeheldenKwartier

C. de Koning - voorzitter
Wijkoverleg Zorgvliet

Bewonersoverleg
Duinoord

BEWONERSORGANISATIE
ZEEHELDENKWARTIER
DE GROENE ELAND

STICHTING
SOS
DEN HAAG

Stichting SOS Den Haag

C.M. Visser - voorzitter
Bomenstichting Den Haag

Lijst van producties

1. Bestreden besluit, d.d. 17-09- 2021, met kenmerk 202113998/8049022
2. Bomenstichting Den Haag, inspreektekst 1^e termijn Cie Leefomgeving, 6-12-2018
3. Bomenstichting Den Haag, inspreektekst 2^e termijn Cie Leefomgeving, 13-12-2018
4. Amendement J.3.A: Nieuwe halte Waldeck Pymontkade tussen de sporen (RIS 309693).